

EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 22.1.2014.
COM(2014) 20 final

2014/0011 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES LĒMUMS

**par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus
stabilitātes rezerves izveidi un darbību un ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

{SWD(2014) 17 final}
{SWD(2014) 18 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. IEVADS

Trešā tirdzniecības perioda (2013–2020) sākumā ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmai (*ETS*) bija raksturīga nelīdzsvarotība starp kvotu piedāvājumu un pieprasījumu; tas ir radījis aptuveni 2 miljardu kvotu pārpalikumu, kurš saskaņā ar prognozēm turpmākajos gados palielināsies, līdz 2020. gadam sasniedzot vairāk nekā 2,6 miljardus kvotu. Šīs nelīdzsvarotības galvenais iemesls ir neatbilstība starp izolāmo emisijas kvotu piedāvājumu, kas tiek noteikts ļoti neelastīgi, un pieprasījumu pēc šīm kvotām, kas ir mainīgs un ko ietekmē ekonomikas cikli, fosilā kurināmā cenas, kā arī citi virzītājspēki. Pieprasījuma samazinājumu parasti pavada piedāvājuma samazinājums. Tomēr attiecībā uz izolāmo kvotu piedāvājumu ES oglekļa tirgū saskaņā ar pašreizējo regulatīvo režīmu tā nenotiek.

ES *ETS* tika izveidota, lai sasniegtu ES emisiju samazināšanas mērķus saskaņotā un izmaksu ziņā efektīvā veidā. Lai gan vides jomas mērķa sasniegšanu garantē emisiju ierobežojums, liels pārpalikums mazina stimulu investēt mazoglekļa risinājumos un tādējādi negatīvi ietekmē sistēmas izmaksu efektivitāti. Ja ekonomikas dalībnieki pieņem lēmumus par investīcijām situācijā, kad tirgū ir pārmērīgs kvotu piedāvājums un tiek raidīts atbilstošs cenas signāls, ar klimata pārmaiņu problēmu saistītās kopējās izmaksas vidējā termiņā un ilgtermiņā neizbēgami palielināsies. Īsāk sakot, ja šīs nelīdzsvarotības problēmas netiks risinātas, tās būtiski ietekmēs ES *ETS* spēju izmaksu ziņā efektīvi sasniegt *ETS* mērķrādītājus nākamajos posmos, kad būs jāsasniedz krietni vērienīgāki iekšējo emisiju jomas mērķi nekā pašlaik¹.

Gaidāms, ka siltumnīcefekta gāzu mērķrādītājs 2030. gadam, kas izvirzīts klimata un enerģētikas politikas satvarā, būs par iemeslu no 4. posma sākuma 2021. gadā piemērot vērienīgāku lineāro samazinājuma koeficientu. Tas laika gaitā pakāpeniski mazinātu tirgū vērojamo nelīdzsvarotību. Tomēr ietekmes novērtējums, kas pievienots 2030. gada satvaram, liecina, ka ar vērienīgāku lineāro koeficientu vien nebūs gana, lai novērstu tirgus ievērojamās nelīdzsvarotības negatīvās sekas. Tas arī nozīmētu, ka ES *ETS* paliktu neaizsargāta pret negaidītiem un pēkšņiem pieprasījuma satricinājumiem nākotnē.

Šo iemeslu dēļ būtu jāatkāpjas no direktīvas noteikumiem, lai izveidotu tirgus stabilitātes rezervi.

2. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

Lai mazinātu pārpalikuma ietekmi, tika nolemts īstenot īstermiņa pasākumu — atlikt (*back-load*) 900 miljonu kvotu izolēšanu 3. posma pirmajos gados. Šajā kontekstā Komisija arī vēlreiz apstiprināja savu apņemšanos ierosināt rīcības variantus nolūkā pieņemt piemērotus papildu strukturālos pasākumus, lai stiprinātu ES *ETS* 3. posmā².

Ņemot vērā, ka pārpalikums ir strukturāla ilgtermiņa problēma, ir jāīsteno papildu pasākumi ES *ETS* stiprināšanai, lai nodrošinātu izmaksu ziņā efektīvu pāreju uz mazoglekļa ekonomiku. Komisija 2012. gada novembrī savā ziņojumā par Eiropas oglekļa tirgus stāvokli 2012. gadā (Oglekļa tirgus ziņojumā)³ izveidoja neizsmeļošu sarakstu, izvirzot sešus variantus ES *ETS*

¹ COM(2012) 652 *final*.

² COM(2012) 416 *final*.

³ COM(2012) 652 *final*.

strukturālās reformas īstenošanai. Pēc ziņojuma sarīkotās sabiedriskās apspriešanas laikā kā papildu variants tika izvirzīta tādas tirgus stabilitātes rezerves izveide, kas varētu padarīt izsolāmo emisijas kvotu piedāvājumu elastīgāku un uzlabot sistēmas noturību pret satricinājumiem.

Kopā ar šo priekšlikumu tiek publicēts ietekmes novērtējuma ziņojums un tā kopsavilkums. Ietekmes novērtējums liecina, ka tirgus stabilitātes rezerves izveide varētu palīdzēt novērst pašreizējo nelīdzsvarotību, kā arī padarītu *ETS* noturīgāku pret iespējamiem turpmākiem liela mēroga notikumiem, kas varētu būtiski graut piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvaru. Attiecībā uz dažādajiem plānojuma elementiem ir konstatēts, ka ar aprītē esošo kvotu kopskaitu saistītas tirgus stabilitātes rezerves uzturēšanai ir būtiska priekšrocība — tā ļauj reaģēt ne vien uz pieprasījuma svārstībām makroekonomisku pārmaiņu ietekmē, bet arī uz svārstībām, ko rada citi faktori, piemēram, komplementāra rīcībpolitika un tādas piedāvājuma puses izmaiņas kā starptautisko kredītu pieplūdums.

3. PRIEKŠLIKUMA JURIDISKIE ASPEKTI

Lai nodrošinātu paredzamību, tirgus stabilitātes rezerve ir ieplānota kā objektīvs un uz noteikumiem balstīts mehānisms, ar kuru saskaņā izsolāmo kvotu apjomi tiek "automātiski" koriģēti atbilstīgi iepriekš noteiktiem nosacījumiem, ko piemēros no ES *ETS* 4. posma, kurš sāksies 2021. gadā. Lai gan ietekmes novērtējums liecina, ka tirgus stabilitātes rezerves izveidošana jau 3. posmā varētu būt labvēlīga oglekļa tirgus stiprināšanai un efektivitātes uzlabošanai, ir paredzams, ka nākamo gadu laikā īslaicīgu atspaidu sniegs izsolīšanas atlikšana. Tāpēc ir ierosināts šo tirgus stabilitātes rezervi izveidot 4. posma sākumā, lai sniegtu tirgus dalībniekiem sagatavošanās laiku, kurā tie varētu pielāgoties rezerves ieviešanai, un pietiekamu regulatīvo noteiktību ES *ETS* 3. posmā.

Šajā priekšlikumā ierosinātā tirgus stabilitātes rezerve darbojas, automātiski koriģējot ik gadu izsolāmos apjomus gadījumos, kad kopējais aprītē esošo kvotu daudzums ir ārpus konkrēta iepriekš noteikta diapazona:

- (a) ja kopējais pārpalikums pārsniedz 833 miljonus kvotu, kvotas tiek pievienotas rezervei, tās atskaitot no nākotnē izsolāmajiem apjomiem, ar mērķi mazināt tirgus nelīdzsvarotību, ko radītu liels pagaidu pārpalikums ES *ETS*;
- (b) ja kopējais pārpalikums nesasniedz 400 miljonus kvotu, kvotas tiek atbrīvotas no rezerves un pievienotas nākotnē izsolāmajiem apjomiem ar mērķi mazināt tirgus nelīdzsvarotību, ko radītu liels pagaidu deficīts ES *ETS*.

Tādējādi kvotas tiek ieskaitītas tirgus stabilitātes rezervē un no tās atbrīvotas atkarībā no aprītē esošo kvotu kopējā daudzuma. Šis rādītājs ir tieša mēraukla faktiskajai nelīdzsvarotībai starp piedāvājumu un pieprasījumu, tāpēc tam dodama priekšroka salīdzinājumā ar netiešākiem un mazāk skaidriem tādu svarīgu tirgus virzītājspēku atspoguļotājiem kā IKP, kurināmā/degvielas cenas, laika apstākļi un nokrišņi u. tml. Diapazona augšējā un apakšējā robeža tika noteikta pēc apspriešanās ar ieinteresētajām personām un atbilst diapazonam, kurā tirgus saskaņā ar līdzšinējo pieredzi darbojas pareizi.

Lai nodrošinātu paredzamību un tirgus stabilitātes rezerves pakāpeniskākas izmaiņas, nosacījumu īstenošanās gadījumā no rezerves tiktu atbrīvots iepriekš noteikts kvotu apjoms — 100 miljoni kvotu gadā. Šis daudzums atbilst aptuveni 5 % no pašreizējām gada emisijām ES

ETS, un, balstoties uz līdzšinējo pieredzi, ar to vajadzētu būt pietiekami, lai apmierinātu pat ļoti pēkšņus un lielus pieprasījuma palielinājumus.

Tirgus stabilitātes rezerves ieviešana potenciāli var būtiski mainīt ES *ETS* veidolu un darbību. Sākotnējā pieredze saistībā ar rezerves noteikumu piemērošanu var izrādīties vērtīga un palīdzēt uzlabot rezerves noteikumus. No otras puses, sekmīgai oglekļa tirgus darbībai ir vajadzīga paredzamība un stabilitāte. Lai panāktu pareizo līdzsvaru starp abiem elementiem, priekšlikums paredz noteikumus līdz 2026. gadam pārskatīt, īpašu uzmanību veltot konkrētiem rezerves parametriem.

Priekšlikums ietver arī noteikumus, kuru mērķis ir stabilizēt izsolāmo kvotu piedāvājumu gados, kas aptver pāreju no viena tirdzniecības posma uz nākamo, ja citādi būtu radušās krasas izmaiņas. Šis mehānisms neietekmēs kopapjomu trīs gadu mērogā — tā ir vienkārša gada apjomu vienādošana, kas samazina iespējamo pārejas un pagaidu ietekmi uz izsolāmo kvotu piedāvājumu, kura varētu rasties saskaņā ar mehānismiem, ko perioda beigām paredz Direktīva 2003/87/EK un Komisijas Regula Nr. 1031/2010 attiecībā uz, piemēram, kvotām, kuras palikušas jaunu iekārtu rezervē perioda beigās, vai kvotām, kas nav piešķirtas sakarā ar slēgšanu vai saskaņā ar atkāpi elektroenerģijas sektora modernizācijai. Ja perioda pēdējā gadā izsolāmo kvotu apjoms par vairāk nekā 30 % pārsniegs vidējo kvotu apjomu, kas izsolāms nākamajos divos gados, šī starpība tiks vienmērīgi sadalīta pa šiem gadiem. Šis noteikums ir balstīts uz pieredzi, kas gūta, veicot pāreju no ES *ETS* 2. posma uz 3. posmu, un ļautu izvairīties no pārejas mehānismu negatīvās ietekmes atkārtotāšanās.

Priekšlikumam ir tāds pats juridiskais pamats kā Direktīvai 2003/87/EK. Ņemot vērā tā kontekstu un piemērošanas laiku, tas ir iesniegts kā daļa no klimata un enerģētikas politikas satvara 2030. gadam.

ES tiesības rīkoties izriet no apstākļa, ka *ETS* darbojas pilnīgi saskaņoti kā Savienības mēroga sistēma. Priekšlikums atbilst subsidiaritātes principam un proporcionalitātes principam, kas noteikti Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā.

2014/0011 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES LĒMUMS

par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību un ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 192. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,
ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu⁴,
ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu⁵,
saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,
tā kā:

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/87/EK⁶ 10. panta 5. punkts paredz, ka ik gadu jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojums par Eiropas oglekļa tirgus darbību.
- (2) Komisijas ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par Eiropas oglekļa tirgus stāvokli 2012. gadā⁷ tika norādīts, kādi pasākumi jāīsteno, lai atrisinātu pieprasījuma un piedāvājuma strukturālo neatbilstību. Ietekmes novērtējumā par klimata un enerģētikas politikas satvaru 2030. gadam⁸ norādīts, ka saskaņā ar prognozēm šī neatbilstība turpināsies un ka to nevarētu pietiekamā mērā mazināt, pielāgojot lineāro trajektoriju stingrākam mērķrādītājam šajā satvarā. Lineārā koeficienta izmaiņas emisiju maksimālo apjomu maina tikai pakāpeniski. Līdz ar to arī pārpalikums samazinātos tikai pakāpeniski — tirgū vairāk nekā desmit gadus ilgi būtu aptuveni 2 miljardu vai vairāk kvotu pārpalikums. Lai atrisinātu šo problēmu un padarītu Eiropas emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu noturīgāku pret tirgus nelīdzsvarotību, būtu jāizveido tirgus stabilitātes rezerve. Lai nodrošinātu regulatīvo noteiktību attiecībā uz izsolāmo kvotu piedāvājumu 3. posmā un paredzētu sagatavošanās laiku, kurā pielāgoties struktūras izmaiņām, tirgus stabilitātes rezerve būtu jāizveido, sākot ar 4. posmu, kas sāksies 2021. gadā. Lai saglabātu pēc iespējas lielāku paredzamību, būtu jānosaka skaidri noteikumi par kvotu ieskaitīšanu rezervē un atbrīvošanu no tās. No 2021. gada, ja īstenosies nosacījumi, rezervē būtu jāieskaita kvotu daudzums, kas atbilst 12 % no kvotām, kuras bijušas aprītē x-2. gadā. Kad aprītē esošo kvotu kopskaits būs mazāks nekā 400 miljoni, atbilstošs kvotu skaits būtu no rezerves jāatbrīvo.
- (3) Turklāt papildus tirgus stabilitātes rezerves izveidei būtu jāizdara daži atbilstoši grozījumi Direktīvā 2003/87/EK, lai nodrošinātu konsekvenci un *ETS* netraucētu darbību. Konkrētāk, Direktīvas 2003/87/EK piemērošana var novest pie liela kvotu apjoma izolēšanas katra tirdzniecības perioda beigās, un tas var apdraudēt tirgus stabilitāti. Līdz ar to, lai izvairītos no kvotu piedāvājuma ziņā nelīdzsvarotas tirgus situācijas viena tirdzniecības perioda beigās un nākamā perioda sākumā, kam var būt negatīva ietekme uz tirgu, būtu jāparedz kvotu piedāvājuma ievērojamu palielinājumu, kas rodas viena tirdzniecības perioda beigās, daļēji izsolīt nākamā perioda pirmajos divos gados.

⁴ OV C , , ... lpp.

⁵ OV C , , ... lpp.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.).

⁷ COM(2012) 652 *final*.

⁸ Ievietot atsauci.

- (4) Komisijai būtu jāpārskata tirgus stabilitātes rezerves darbība, ņemot vērā pieredzi, kas gūta tās piemērošanā. Pārskatot tirgus stabilitātes rezerves darbību, it sevišķi būtu jāpārdomā, vai noteikumi par kvotu ieskaitīšanu rezervē atbilst izvirzītajam mērķim — risināt piedāvājuma un pieprasījuma strukturālo nelīdzsvarotību.
- (5) Tādēļ ir attiecīgi jāgroza Direktīvas 2003/87/EK 10. pants un 13. panta 2. punkts,

IR PIENĒMUŠI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Tirgus stabilitātes rezerve

1. Izveido tirgus stabilitātes rezervi, kas darbojas no 2021. gada 1. janvāra.
2. Komisija līdz nākamā gada 15. maijam publicē katru gadu aprītē esošo kvotu kopskaitu. X. gadā aprītē esošo kvotu kopskaits ir to kvotu kopskaits, kas piešķirtas periodā kopš 2008. gada 1. janvāra, ieskaitot kvotas, kas minētajā periodā piešķirtas saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 13. panta 2. punktu, un uz iekārtām attiecināmās tiesības saskaņā ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu izmantot starptautiskos kredītus attiecībā uz emisijām, kas radušās līdz x. gada 31. decembrim, no kā atskaitīts ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas iekārtu verificēto emisiju kopējais daudzums tonnās laikposmā no 2008. gada 1. janvāra līdz x. gada 31. decembrim, visas kvotas, kas anulētas saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 12. panta 4. punktu, un rezervē esošo kvotu skaits. Neņem vērā emisijas, kas radušās trīs gadu laikposmā no 2005. gada līdz 2007. gadam, un kvotas, kas izsniegtas par šīm emisijām. Kopskaitu pirmo reizi publicē līdz 2017. gada 15. maijam.
3. Sākot ar 2021. gadu, rezervē katru gadu ieskaita tādu skaitu kvotu, kas atbilst 12 % no x-2. gadā aprītē bijušo kvotu kopskaita, kurš publicēts x-1. gada maijā, izņemot gadījumus, kad rezervē ieskaitāmais kvotu skaits būtu mazāks nekā 100 miljoni.
4. Ja kādā gadā aprītē esošo kvotu kopskaits ir mazāks nekā 400 miljoni, no rezerves atbrīvo 100 miljonus kvotu. Ja rezervē ir mazāk nekā 100 miljoni kvotu, šajā punktā paredzētajā gadījumā atbrīvo visas rezervē esošās kvotas.
5. Ja kādā gadā nav piemērojams 4. punkts un tiek pieņemti pasākumi saskaņā ar direktīvas 29.a pantu, no rezerves atbrīvo 100 miljonus kvotu. Ja rezervē ir mazāk nekā 100 miljoni kvotu, šajā punktā paredzētajā gadījumā atbrīvo visas rezervē esošās kvotas.
6. Ja tiek veikti 3. vai 5. punktā paredzētie pasākumi, izsoļu kalendāros ņem vērā rezervē ieskaitītās vai no tās atbrīvojamās kvotas.

2. pants

Direktīvas 2003/87/EK grozījumi

Direktīvu 2003/87/EK groza šādi:

1. direktīvas 10. panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

2. "1. Sākot ar 2021. gadu, dalībvalstis izsola visas kvotas, kas nav piešķirtas bez maksas saskaņā ar 10.a un 10.c pantu un nav ieskaitītas tirgus stabilitātes rezervē, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu [OP: lūdzu, ievietojiet šā lēmuma numuru, kad tas ir zināms] (*).";
3. direktīvas 10. pantā iekļauj šādu punktu:
- "1.a. Ja kvotu apjoms, ko dalībvalstīs paredzēts izsolīt katra 13. panta 1. punktā minētā perioda pēdējā gadā, par vairāk nekā 30 % pārsniedz to kvotu paredzamo vidējo apjomu, kas izsolāmas nākamā periodā pirmajos divos gados pirms Lēmuma [OP: lūdzu, ievietojiet šā lēmuma numuru, kad tas ir zināms] 1. panta 3. punkta piemērošanas, tad no perioda pēdējā gadā izsolāmo kvotu apjoma atskaita divas trešdaļas no starpības starp abiem daudzumiem un to vienādās daļās pieskaita daudzumiem, kas dalībvalstīs izsolāmi nākamā perioda pirmajos divos gados.";
4. direktīvas 13. panta 2. punkta otrajā daļā pievieno šādu teikumu:
- "Līdzīgā kārtā kvotas, kas ir tirgus stabilitātes rezervē, kura izveidota ar Lēmumu [OP: lūdzu, ievietojiet šā lēmuma numuru, kad tas ir zināms], un kas vairs nav derīgas, aizstāj ar kvotām, kas ir derīgas kārtējā periodā."

3. pants **Pārskatīšana**

Komisija, pamatojoties uz Eiropas oglekļa tirgus pareizas darbības analīzi, līdz 2026. gada 31. decembrim pārskata tirgus stabilitātes rezervi un attiecīgā gadījumā iesniedz priekšlikumu Eiropas Parlamentam un Padomei. Pārskatīšanā īpašu uzmanību pievērš procentuālajai daļai, pēc kuras nosaka, cik kvotu jāieskaita rezervē saskaņā ar 1. panta 3. punktu, un 1. panta 4. punktā noteiktajai aprītē esošo kvotu kopskaita skaitliskajai robežvērtībai.

4. pants **Pārējas noteikums**

Direktīvas 2003/87/EK, kas grozīta ar Direktīvu 2009/29/EK, 10. panta 1. punkts paliek spēkā līdz 2020. gada 31. decembrim.

5. pants **Stāšanās spēkā**

Šis lēmums stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā —
priekšsēdētājs*

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*